

The Application of Creative Drama Method in Values Teaching Through Interdisciplinary Approach*

Özkan ÇELİK**, Bekir BULUÇ***

Received date: 04.07.2017

Accepted date: 19.03.2018

Abstract

In this study, the effect of the application of creative drama method in values teaching through interdisciplinary approach on students' values, namely "respect, tolerance for emotions and opinions" and "scientificity" was determined. The study was conducted by using convergent parallel design, one of the mixed method research designs. The participants of the study consisted of 4th grade students studying at a public school in the district of Akyurt, on the fall semester of 2013-2014 education year. Within this framework, a great deal of scales and forms were developed and applied by the researchers in this study such as "Attitudes Towards Respect, Tolerance for Emotions and Opinions Scale", "Attitudes Towards Scientificity Scale" and "Opinion Identification Forms" to determine students' opinions regarding the process. In the analysis of the quantitative data, dependent samples t-test, independent samples t-test, Mann Whitney U test and Wilcoxon Signed Rank test were applied. In the analysis of the qualitative data, content analysis approach was utilized. As a result of this study, it was determined that the scores regarding the attitudes towards the aforementioned values of students, taking place in the experimental group, who were applied creative drama method in values teaching through interdisciplinary approach, demonstrated a significant increase.

Keywords: Interdisciplinary approach, value education, creative drama, respect, tolerance for emotions and opinions, scientificity.

*This study is based on a PhD thesis prepared at Gazi University Institute of Educational Sciences.

** Muğla Sıtkı Koçman University, Faculty of Education, Department of Elementary Education, Muğla, Turkey; ocelik@mu.edu.tr

*** Gazi University, Faculty of Education, Department of Elementary Education, Ankara, Turkey; buluc@gazi.edu.tr

Disiplinler Arası Yaklaşımla Değer Öğretiminde Yaratıcı Drama Yönteminin Kullanılması*

Doi numarası: 10.17556/erziefd.325878

Özkan ÇELİK**, Bekir BULUÇ***

Geliş tarihi: 04.07.2017

Kabul tarihi: 19.03.2018

Öz

Bu araştırmada disiplinler arası yaklaşımla değer öğretiminde yaratıcı drama yönteminin kullanılmasının, öğrencilerin “Duygu ve düşüncelere saygı, hoşgörü” ve “Bilimsellik” değerlerine ilişkin tutumlarına etkisi tespit edilmiştir. Araştırma, nitel ve nicel araştırma yöntemlerinin birlikte uygulandığı karma yöntem (Mixed Method) desenlerinden yakınsayan paralel desen kullanılarak modellenmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu, 2013-2014 eğitim öğretim yılı güz döneminde Ankara iline bağlı bir merkez ilçe olan Akyurt ilçesinde bulunan bir devlet okulunda öğrenim görmekte olan ilkokul 4. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Veri toplama sürecinde öğrencilerin “Duygu ve düşüncelere saygı, hoşgörü” değerlerine yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla “Duygu ve Düşüncelere Saygı, Hoşgörü Tutum Ölçeği”, “Bilimsellik” değerine yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla “Bilimsellik Tutum Ölçeği”, öğrencilerin sürece ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla “Görüş Belirleme Formu” araştırmacılar tarafından geliştirilmiş ve kullanılmıştır. Araştırmanın nicel veri analizlerinde bağımlı gruplar t-testi, bağımsız gruplar t-testi, Mann Whitney U testi ve Wilcoxon İşaretli Sıralar testi kullanılmıştır. Nitel verilerin analizinde ise içerik analizi yaklaşımından yararlanılmıştır. Araştırma sonucunda disiplinler arası yaklaşımla değer öğretiminde yaratıcı drama yönteminin kullanıldığı deney grubu öğrencilerinin, ele alınan değerlere yönelik tutum puanlarının yükseldiği tespit edilmiştir. Disiplinler arası yaklaşımla değer öğretiminde yaratıcı drama yönteminin kullanılmasının değerlerin kazandırılmasında oldukça etkili olduğu, öğrenme sürecini somutlaştırdığı, öğrenciler için eğlenceli ve mutlu oldukları bir öğrenme ortamı oluşturduğu gözlemlenmiştir.

Anahtar kelimeler: Disiplinler arası yaklaşım, değer öğretimi, yaratıcı drama, duygu ve düşüncelere saygı, hoşgörü, bilimsellik.

*Bu çalışma Prof. Dr. Bekir BULUÇ danışmanlığında Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsünde hazırlanan doktora tezinden üretilmiştir.

** Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, Muğla, Türkiye; ocelik@mu.edu.tr

*** Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, Ankara, Türkiye; buluc@gazi.edu.tr

1. Giriş

Bireyi eğitimin merkezinde gören çağdaş eğitim yaklaşımları, öğrenmeyi bilişsel, duyuşsal ve devinişsel boyutlarıyla bütün olarak ele almakta ve bütüncül bir eğitim anlayışını benimsemektedir. Eğitim, bu anlamda bireyleri hem beden hem de ruh anlamında ele alarak onların zihinsel yeteneklerinin yanında duyuşsal yeteneklerini de geliştirmeye çalışmaktadır. Özellikle çocuklara ve gençlere birtakım bilgilerin, becerilerin, arzu edilen davranışların ve iyi değerlerin kazandırılması eğitimin temel amaçlarından (Arslan, 2012, s. 388-389). Bu nedenle eğitim sistemleri de toplumların kültürleri, inançları, normları ve değerleri ile bütünleştirilmiş bir süreci ele alma arayışındadır.

Akıllı ile iyinin aynı şey olmadığını farkında olan bilge toplumlar, Platon döneminden beri okullarında planlı değer eğitimini hedeflemişlerdir (Lickona, 1992, s. 6). Çünkü değerler, bir gruba, toplumu ya da bireyi tanımak, zaman içerisindeki değişimlerini takip etmek, tutum ve davranışlarının temellerini açıklamak için kullanılan en önemli unsurlardır (Schwartz, 2012). Buradan hareketle değerlerin, bireylerin ya da toplumların nasıl davranmaları gerektiğine kaynaklık eden olgular olduğunu söylemek mümkündür. Bireylerin nasıl davranmaları gerektiğini bilinçli, kontrollü ve kasıtlı biçimde planlamak ise eğitim alanının işidir. Bu noktada değerlerin eğitim yoluyla kazandırılmasına yönelik olarak “değerler eğitimi” kavramı karşımıza çıkmaktadır. Watson’a (2012) göre pek çok çocuk okul dışında değerleri öğrenebilmektedir. Ancak okul bu değerleri anlamlandırmada büyük rol oynamaktadır. Bu nedenle okul ve sınıf ortamları ömür boyu sürecek iyi bir değer eğitimi alışkanlığı kazanma adına bireylere sürekli bir öğrenme ve uygulama fırsatı sunabilmektedir. Bu bağlamda özellikle ilköğretim çağındaki çocukların, yaşamda gerekli olan temel bilgi ve becerilerin yanında, temel değer ve tutumların da kazandırılması için önemli bir eğitim kademesi olduğu ortaya çıkmaktadır (Doğanay ve Sarı, 2004).

Pek çok ülkede olduğu gibi Türkiye’de de yeni nesillere hangi değerlerin öğretileceği ulusal programla belirlenmiş ve belirlenen bu değerlerin bazı disiplinlerden yararlanılarak öğretilmesi planlanmıştır. Ryan ve Bohlin’in de (1999, s. 95) belirttiği gibi değer öğretim süreçlerine bakıldığında, değerlerin kazandırılması için okullarda ayrı bir dersin yapılmasına ihtiyaç duyulmamış, değer öğretimi belirli disiplinler aracılığıyla gerçekleştirilmiştir. Bu anlamda öğrencinin yaşamında yer alan, her an karşılaşabildiği ve yaşamına yansıtılabildiği unsurlar olarak görülen değerlerin, ayrı bir disiplin gibi ele alınmasından çok, yaşamda olduğu gibi, farklı derslerle bütünleştirilerek ele alınması daha uygun görülmektedir (Demirhan-İşcan, 2007). Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından hazırlanan mevcut öğretim programları da bu ölçüt doğrultusunda incelendiğinde, öğrenme alanlarının bir ya da birden fazla akademik disiplini içerebileceğinin, ilgili ünitelerin diğer disiplinlerle ve ara disiplinlerle ilişkilendirilebileceğinin belirtilmiş olması ve farklı disiplinlerde yer alan öğrenme alanlarının paralellik gösteriyor olması, programın disiplinler arası yapısını ortaya koymaktadır. Değer öğretiminin özel bir disiplin olmadığı düşünüldüğünde bu süreci ünitelerle bütünleştirilmiş öğretim etkinliklerinden ayrı tutmamak gerektiği görülmektedir.

Öğretim süreçlerinde disiplinler arası etkinliklerin kullanımına yönelik çeşitli bütünleştirme modelleri gerçekleştirilebilir. İlkokullarda gerçekleştirilebilecek olan bir model de değer öğretimi hususunda birbirini konu bütünlüğü ve sürekliliği açısından tamamlar nitelikte olan Sosyal Bilgiler ve Türkçe derslerinin disiplinler arası yaklaşımla bütünleştirilmesidir. İlkokullarda gerçekleştirilen değer öğretim süreçlerinde özellikle çocuk edebiyatı ürünlerinden yararlanmak, çocukların kazandırılması hedeflenen değer ile kişisel bir bağlantı kurmasına yardımcı

olabilecektir. Bu anlamda öykü, şiir, roman, karikatür gibi pek çok edebi araç gereç değer eğitimi için önemli bir kaynak oluşturmaktadır (Jarolimek, 1990, s. 368). Disiplinler arası değer öğretiminin nasıl yapılması gerektiği, hangi yöntemlerin değerlerin disiplinler arası boyutta öğretimine uygun olduğu ve ne tür etkinliklerin kullanılabilceği bu noktada bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bolay'a (2007) göre çocuklar değerleri ne kadar içselleştirirse o kadar benimser ve önem verirler. Çocuklara değerler sistemini benimsetmek için en iyi vasıta, onların düzenli bir şekilde günlük faaliyetlerimize katılmalarını temin etmek, çeşitli oyunlarla ve yaklaşımlarla onların dünyasına nüfuz etmek, onlarla ilişkilerde özen göstermektir. Ryan ve Bohlin'e (1999, s. 157) göre de değer eğitiminde grup üyelerinin yaşantılarından ve deneyimlerinden faydalanılmalıdır. Bu bağlamda değer eğitiminde pek çok yöntem ve teknik işe koşulabilmektedir. Değer eğitiminde kullanılacak birçok yöntemin bulunmasıyla beraber, rol oynama, drama, eğitsel oyunlar, simülasyonlar, uygulamalı etkinlikler, işbirlikli öğrenme, proje çalışmaları, grup çalışmaları, öğrenci yönetimli araştırmalar, problem çözme ve eleştirel düşünme öğrencilerin tutum ve davranışlarını değiştirmede oldukça etkilidir (Halstead ve Taylor, 2000). Bununla birlikte değerler eğitiminde özellikle drama yöntemi, eğitsel oyun, işbirliğine dayalı grup çalışması, çoklu zekâ ve örnek olay incelemesi etkili bir şekilde kullanılabilir (Aydın ve Akyol-Gürler, 2012, s. 88). Değer eğitiminde kullanılacak yöntemler arasında diğer yöntemleri de içeriğinde barındıran, uygun şartların sağlanması durumunda tüm konuların öğretiminde kullanılabilen ve yaşantılara dayalı öğrenme, hareket yolu ile öğrenme, aktif öğrenme, etkileşim yolu ile öğrenme, sosyal öğrenme, tartışarak öğrenme, keşfederek öğrenme, duygusal öğrenme, işbirliği kurarak öğrenme ve kavram öğrenme gibi öğrenme türlerini içeren (Önder, 2001) yaratıcı drama yönteminin oldukça uygun ve etkili bir yöntem olduğu bilinmektedir. Çünkü yaratıcı drama yöntemi doğası gereği tartışma, grupla çalışma, rekabet, şarkı, şiir kullanımı, hikâye oluşturma gibi öğrenme sürecinin verimliliğini arttıracak etkinliklerle geliştirilmektedir. Ayrıca değerlerin duyuşsal yönü göz önüne alındığında, yaparak yaşayarak öğrenmeye olanak sağlaması ve yaşantıları davranışa dönüştürmede etkili olması bakımından da yaratıcı dramanın değer öğretiminde etkili bir yöntem olduğunu söylemem mümkündür (Aykaç, 2014).

Değer öğretimine ilişkin eksiklikleri, düzenlenmesi gereken unsurları ve uygulama sıkıntılarını araştıran bazı çalışmalar da, kullanılacak yöntemler konusunda benzer durumları işaret etmektedir. Değerlerin kazandırılmasına ilişkin öğretmen görüşlerini araştıran Meydan ve Bahçe (2010); öğretmenlerin değer öğretiminde en çok grupla öğretim tekniklerini kullanmayı tercih ettikleri, yaratıcı dramayı ise değer öğretiminde en etkili yöntem olarak gördükleri bulgusuna ulaşmıştır. Taşpınar da (2009) yaptığı çalışma bulgularına dayalı olarak, özellikle küçük yaşlarda değerlerin kazandırılması için yaratıcı drama yönteminden yararlanılması gerektiği önerisinde bulunmuştur. Killeavy (2005, s. 72), ilkökul öğretmenlerinin özellikle yaratıcı drama ve rol oynama gibi hayal gücüne dayanan yaratıcı etkinlikleri değerlerin gelişimi açısından oldukça yararlı buldukları ve değer öğretiminde özellikle drama, rol oynama, tartışma ve hikâye anlatımı etkinliklerini kullandıkları bulgusuna ulaşmıştır. Stephenson da (2005, s. 148), yaptığı araştırmada değerlerin hangi yöntemlerle daha iyi öğretilebileceğine dair öğretmen görüşlerini belirlemiş ve tartışma, küçük grup çalışmaları, proje ve drama yöntemlerinin öğretmenler tarafından en etkili yöntemler olarak görüldüğü sonucuna ulaşmıştır. Benzer bir araştırmada Esmer, Çelik ve Yılmaz (2014), sınıf öğretmeni adaylarının değer öğretiminin nasıl yapılması gerektiğine ilişkin görüşlerini araştırmış ve öğretmen adaylarının değer öğretiminin ağırlıklı olarak; günlük yaşamla ilişkilendirilerek, örnek olay ve yaşantılar sunularak, drama, rol oynama

gibi yöntem ve teknikler kullanılarak yapılması gerektiğine dair görüş belirttikleri bulgusuna ulaşmışlardır.

Değer öğretimine ilişkin yapılmış ve araştırmacılar tarafından ulaşılan çalışmaların büyük oranda öğretmen adayı, öğretmen, öğrenci, okul idarecisi, aile vb. eğitim paydaşlarının değer algılarını ortaya çıkarmaya yönelik olduğu belirlenmiştir. Ayrıca pek çok araştırmada Rokeach veya Schwartz tarafından geliştirilen ölçekler kullanılarak değer sınıflandırmaları tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu araştırmaları daha ileriye taşıyan ve drama yönteminin değer öğretiminde nasıl kullanılacağına dair sonuçlar ortaya koyabilen çalışmalar oldukça sınırlıdır. Bununla birlikte değer öğretiminde disiplinler arası uygulama örneklerini araştırmış çalışma sayısının da oldukça sınırlı olduğu görülmüştür. Yaratıcı drama etkinliklerinin değer öğretimindeki etkililiğinin araştırıldığı bu çalışmada ise bir durum tespitinden ziyade sorunun çözümüne yönelik somut etkinlik planlarının değer kazanımlarını geliştirmedeki etkililiklerinin sınanmasının araştırmaya özgünlük sağlayacağı düşünülmektedir. Buradan hareketle araştırma, okullarda yapılan değer eğitiminin disiplinler arası boyuttaki uygulama süreçlerine bir bakış açısı sağlaması bakımından önemlidir. Bu bilgiler çerçevesinde; ilkokul dördüncü sınıf öğrencilerine kazandırılması hedeflenen duygu ve düşüncelere saygı ve bilimsellik değerlerinin, tutum ve davranışa dönüştürülebilmesi için disiplinler arası boyutta yaratıcı drama yöntemi kullanılarak geliştirilecek bir öğretim süreci tasarlanması gerektiğinden hareketle bu araştırma gerçekleştirilmiştir.

Bu bağlamda “İlkokul dördüncü sınıf düzeyinde kazandırılması hedeflenen duygu ve düşüncelere saygı, hoşgörü ve bilimsellik değerlerinin disiplinler arası yaklaşımla öğretiminde yaratıcı drama yönteminin etkisi nasıldır?” sorusu araştırmanın problem cümlesini oluşturmaktadır. Bu ana problem kapsamında aşağıdaki sorulara da cevap aranmıştır.

1. Uygulama öncesi yapılan değerlendirme sonuçlarına göre deney grubu ile kontrol grubu öğrencilerinin duygu ve düşüncelere saygı, hoşgörü değerine ilişkin tutum puanları arasında anlamlı farklılık var mıdır?
2. Uygulama öncesi yapılan değerlendirme sonuçlarına göre deney grubu ile kontrol grubu öğrencilerinin bilimsellik değerine ilişkin tutum puanları arasında anlamlı farklılık var mıdır?
3. Uygulama sonrası yapılan değerlendirme sonuçlarına göre deney grubu ile kontrol grubu öğrencilerinin duygu ve düşüncelere saygı, hoşgörü değerine ilişkin tutum puanları arasında anlamlı farklılık var mıdır?
4. Uygulama sonrası yapılan değerlendirme sonuçlarına göre deney grubu ile kontrol grubu öğrencilerinin bilimsellik değerine ilişkin tutum puanları arasında anlamlı farklılık var mıdır?
5. Uygulama öncesi ve uygulama sonrası yapılan değerlendirme sonuçlarına göre deney grubu ve kontrol grubu öğrencilerinin duygu ve düşüncelere saygı, hoşgörü değerine ilişkin tutum puanları arasında anlamlı farklılık var mıdır?
6. Uygulama öncesi ve uygulama sonrası yapılan değerlendirme sonuçlarına göre deney grubu ve kontrol grubu öğrencilerinin bilimsellik değerine ilişkin tutum puanları arasında anlamlı farklılık var mıdır?
7. Disiplinler arası yaklaşımla yaratıcı drama yöntemi kullanılarak gerçekleştirilen değer eğitimine yönelik öğrenci görüşleri nelerdir?

2. Yöntem

2.1. Araştırmanın Modeli/ Deseni

Bu araştırma, nitel ve nicel araştırma yöntemlerinin birlikte uygulandığı karma yöntem (Mixed Method) kullanılarak modellenmiştir. Genel olarak karma yöntem, nitel ve nicel araştırmaları birleştirebilmesinin yanı sıra her iki yaklaşımın sınırlılıklarını en aza indirmesi nedeniyle tercih edilir. Pratik olarak ise karma yöntem, karışık, karma bir araştırma yaklaşımını sunması nedeniyle yeni araştırma işlemlerinin ön safhaları açısından ilgi çekicidir. Eğer araştırmacının hem nitel hem de nicel verilere ulaşma olanağı var ise en ideal yaklaşımdır (Creswell, 2014, s. 218).

Karma yöntem araştırmacısı desen belirlerken etkileşim, zamanlama ve birleştirmeyi yansıtan bir desen seçme eğilimindedir (Creswell ve Plano Clark, 2015, s. 76-79). Bu çalışmada kullanılan karma yöntem deseni ise Christensen, Johnson ve Turner'in (2015) adlandırmasıyla eş zamanlı eşit statülü desen ya da Creswell'in (2009, s. 16) adlandırmasıyla yakınsayan paralel desendir.

2.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın nicel boyutunda çalışma grubunu 2013-2014 eğitim öğretim yılı güz döneminde Ankara iline bağlı bir merkez ilçe olan Akyurt ilçesinde bulunan bir devlet okulunda öğrenim görmekte olan ilköğretim 4. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmada, yansız olarak deney ve kontrol grupları oluşturulmuştur. Deney ve kontrol gruplarının belirlenmesi için okulda bulunan 5 adet 4. sınıf şubesi araştırmacılar tarafından kuraya tabi tutulmuştur. Öncelikle deney grubunun belirlenmesi için kura çekilmiş ve A şubesi deney grubu olarak belirlenmiştir. Daha sonra şans azaltmamak için deney grubu tekrar kuraya dahil edilerek kontrol grubunun kurası çekilmiş ve C şubesi de kontrol grubu olarak belirlenmiştir. Diğer üç şube araştırmanın dışında tutulmuştur. Sonuçta deney grubu 15 kız, 18 erkek olmak üzere toplam 33, kontrol grubu ise 14 kız, 20 erkek olmak üzere toplam 34 öğrencinin katılımıyla oluşturulmuştur.

Araştırmanın nitel verileri toplama tekniklerinden biri olan görüşmeler için deney ve kontrol gruplarından 10'ar öğrenci seçilmiştir. Görüşme yapılacak öğrencilerin seçilmesinde olasılığa dayalı örneklem türlerinden sistematik örneklem yöntemi kullanılmıştır. Seçilen öğrencilerin yansız olarak belirlenmesi için sınıf mevcudu, seçilecek öğrenci sayısına oranlanmıştır. Daha sonra tüm grup öğrencilerinin isimlerinin bulunduğu torbadan kura çekilerek ilk öğrenci belirlenmiştir. İlk öğrenciden sonra sınıf mevcudunun seçilecek öğrenci sayısına oranı olan 3 rakamı dikkate alınarak sınıf listesinde 3'er sıra atlanmış ve öğrenciler belirlenmiştir.

2.3. Verilerin Toplanması/Süreç

Nitel ve nitel veri toplama araçları araştırma sürecinde eş zamanlı olarak kullanılmıştır. Nicel veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından geliştirilen "Duygu ve Düşüncelere Saygı, Hoşgörü Tutum Ölçeği (DDSHTÖ)" ve "Bilimsellik Tutum Ölçeği (BTÖ)" kullanılmıştır. Nitel veri toplama aracı olarak ise yine araştırmacılar tarafından geliştirilen öğrenci görüşü alma formu kullanılmıştır.

Verilerin toplanması sürecinde deney grubunda deney grubunda Sosyal Bilgiler ve Türkçe dersleri kapsamında 6 haftalık süreçte toplam 43 saatlik (36 saat etkinlik, 7 saat tanışma, iletişim ve ön test-son test uygulaması) yaratıcı drama ile duygu ve düşüncelere saygı, hoşgörü değerine yönelik öğretim süreci gerçekleştirilmiştir. Bu sürecin tamamlanmasından sonra yeni ünitenin işlenmesine kadar ara verilmiş ve aynı dönem içerisinde yine aynı dersler kapsamında 42 saatlik

(36 saat etkinlik, 6 saat ön test-son test uygulaması) bilimsellik değerine yönelik öğretim süreci gerçekleştirilmiştir. Bu aşamada belirlenen disiplinlerin ilgili ünitelerindeki kazanımlar dikkate alınarak araştırmacılar tarafından hazırlanan ders planları kullanılmış ve değer öğretimi yapılmıştır. Kontrol grubu olarak belirlenen şubenin sınıf öğretmeni ise Sosyal Bilgiler ve Türkçe derslerini öğretim programları doğrultusunda kendi belirlediği strateji, yöntem ve teknikleri kullanarak değer öğretim sürecini gerçekleştirmiştir. Araştırmacılar tarafından öğretime normal sürecini takip etmesi gerektiği söylenmiştir.

2.3.1. Veri toplama araçları

Araştırmanın nicel verilerini toplamak için araştırmacılar tarafından geliştirilen DDSHTÖ, 18 maddeden oluşmakta ve 3'lü likert türünde puanlanmaktadır. Ölçeğin geliştirilme sürecinde KMO değeri .683 olarak hesaplanmış ve Barlett Sphericity testi sonucu elde edilen chi-square test istatistiği değerlerinin de anlamlı olduğu görülmüştür ($\chi^2=1148.657$; $sd=595$; $p=.000$). Açımlayıcı faktör analizi sonucunda toplamda 35 olan maddelerden ölçeğin yapısına uymayan ve birden fazla boyuta yük veren 17 madde (3, 4, 5, 6, 7, 8, 12, 13, 14, 17, 19, 22, 23, 24, 25, 31, 32) ölçekten çıkarılmış ve analizlere kalan 18 madde ile devam edilmiştir. Ölçeğin üç faktörde toplandığı belirlenmiştir. Madde sayıları incelendiğinde ise birinci faktörde 6, ikinci faktörde 5 ve üçüncü faktörde ise 7 maddenin yer aldığı görülmektedir. Faktörlerin ortak özelliklerinden hareketle birinci faktör "Düşüncelere Saygı", ikinci faktör "Duygulara Saygı" ve üçüncü faktör de "Hoşgörü" olarak adlandırılmıştır. Ayrıca faktörlere ilişkin açıklanan varyans yüzdeleri incelendiğinde birinci faktörün tek başına varyansın %15.309'unu, ikinci faktörün tek başına varyansın %14.895'ini ve üçüncü faktörün de tek başına varyansın %14.618'ini açıkladığı görülmektedir. Üç faktörün ise birlikte toplam varyansın %44.882'sini açıkladığı belirlenmiştir.

DDSHTÖ'nün güvenilirlik hesaplamalarına ilişkin olarak ise Cronbach-Alfa ($C\alpha$) iç tutarlılık katsayısı .834 olarak hesaplanmıştır. Bununla birlikte ölçeğin üç faktörüne ilişkin Cronbach-Alfa ($C\alpha$) katsayıları da Tablo 1'de verilmektedir.

Tablo 1. DDSHTÖ'nün Alt Faktörlerine Ait Cronbach-Alfa ($C\alpha$) İç Tutarlılık Katsayıları

Faktörler	Cronbach-Alfa ($C\alpha$)
F1	.700
F2	.701
F3	.738
Toplam	.834

Diğer bir veri toplama aracı olarak kullanılan BTÖ de 20 maddeden oluşmakta ve 3'lü likert türünde puanlanmaktadır. BTÖ'nün yapı geçerliği için yapılan analizler sonucunda KMO değeri .727 olarak hesaplanmıştır. Barlett Sphericity testi sonucu elde edilen chi-square test istatistiği değerlerinin de anlamlı olduğu bulgusuna ulaşılmıştır ($\chi^2=2390.24$; $sd=990$; $p=.000$). Açımlayıcı faktör analizi sonucunda toplamda 45 olan maddelerden ölçeğin yapısına uymayan ve birden fazla boyuta yük veren 25 madde (1, 3, 6, 7, 8, 11, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 20, 25, 26, 32, 34, 36, 37, 38, 39, 41, 42, 44, 45) ölçekten çıkarılmıştır. Faktör analizi sonucunda nihai ölçeğin maddelerinin dört faktörde toplandığı belirlenmiştir. Faktörlerde yer alan madde sayıları ise birinci faktörde 7, ikinci faktörde 5, üçüncü faktörde 4 ve dördüncü faktörde ise 4 olarak belirlenmiştir. İlgili faktörler incelendiğinde birinci faktör "Bilimin Yaşantıya Yansımaya Yönelik Olumlu Tutum", ikinci faktör "Bilimin Yaşantıya Yansımaya Yönelik Olumsuz Tutum", üçüncü faktör "Bilimsel Bilgiye Yönelik Olumsuz Tutum" ve dördüncü faktör de "Bilimsel Bilgiye Yönelik Olumlu Tutum" olarak adlandırılmıştır. Bununla birlikte faktörlere ilişkin açıklanan varyans yüzdeleri incelendiğinde

birinci faktörün tek başına varyansın %14.545'ini, ikinci faktörün tek başına varyansın %11.823'ünü, üçüncü faktörün tek başına varyansın %11.340'ını ve dördüncü faktörün de tek başına varyansın %10.077'sini açıkladığı görülmektedir. Dört faktörün ise birlikte toplam varyansın %47.786'sını açıkladığı görülmektedir.

BTÖ'nün Cronbach-Alfa ($Cr\alpha$) iç tutarlılık katsayısı ise .833 olarak bulunmuştur. Bununla birlikte ölçeğin alt faktörüne ilişkin Cronbach-Alfa ($Cr\alpha$) katsayıları da Tablo 2'de verilmektedir.

Tablo 2. BTÖ'nün Alt Faktörlerine Ait Cronbach-Alfa ($Cr\alpha$) İç Tutarlılık Katsayıları

Faktörler	Cronbach-Alfa ($Cr\alpha$)
F1	.740
F2	.701
F3	.693
F4	.692
Toplam	.833

Araştırmanın nitel verilerini toplamak için ise uygulama sonrasında öğrencilerin uygulama sürecini değerlendirmeye yönelik görüşlerini almak üzere araştırmacılar tarafından hazırlanan ve "Sosyal Bilgiler ve Türkçe derslerinin yaratıcı drama ile gerçekleştirilmesi hakkında neler düşünüyorsunuz?" ve "Derslerin yaratıcı drama ile işlenmesi sana neler kazandırdı?" şeklinde maddeden oluşan görüş alma formu kullanılmıştır. Öğrencilerin görüşlerini yazarak rahat bir şekilde ifade edebilecekleri düşünüldüğünden bu değerlendirme sürecinde görüş alma formunun kullanılması uygun görülmüştür.

2.4. Verilerin Analizi

Uygulama öncesi ve sonrası yapılan değerlendirme sonuçlarına göre deney ve kontrol grubu öğrencilerinin "Duygu ve düşüncelere saygı, hoşgörü" değerlerine ilişkin tutum puanlarını karşılaştırarak aradaki farkın manidar olup olmadığını belirlemek için dağılımın normallik göstermesine bağlı olarak parametrik testlerden Bağımsız Gruplar T-testi (Independent Samples T-test) ve Bağımlı Gruplar T-testi (Paired Samples T-test) kullanılmıştır. Yine uygulama öncesi ve sonrası yapılan değerlendirme sonuçlarına göre deney ve kontrol grubu öğrencilerinin "Bilimsellik" değerine ilişkin tutum puanlarını dağılımın normallik göstermemesine bağlı olarak, parametrik olmayan testlerden Mann Whitney U ve Wilcoxon İşaretli Sıralar testleri kullanılmıştır. Sonuçların yorumlanmasında .05 anlamlılık düzeyi dikkate alınmıştır.

Öğrencilerin uygulama sürecini değerlendirmeye yönelik görüşlerinin belirlendiği görüş alma formlarından elde edilen verilerin analizinde de içerik analizi tekniğinden faydalanılmıştır. Bu aşamada akademisyen olarak çalışan ve nitel analiz konusunda yeterli deneyimi olduğu düşünülen bir eş kodlayıcıdan yardım alınmıştır. Araştırmacıların ve eş kodlayıcının ayrı ayrı yaptıkları analizler, iki araştırmacının birlikte çalışmasıyla tekrar edilmiş ve belirlenen kodlar ve örüntüler tartışılarak hangi başlıklar altında ele alınması gerektiğine karar verilmiştir. Kodlayıcıların verilerin kodlanmasında büyük oranda uzlaştıkları belirlenmiştir.

3. Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde elde edilen nicel ve nitel bulgular araştırmanın amacı ve alt amaçları ele alınarak yorumlanmıştır.

3.1. Uygulama öncesi yapılan değerlendirme sonuçlarına göre deney grubu ile kontrol grubu öğrencilerinin duygu ve düşüncelere saygı, hoşgörü değeri tutum puanlarının karşılaştırılmasına ilişkin bulgular

Deney grubu ile kontrol grubu öğrencilerinin puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farkın olup olmadığına bağımsız gruplar t-testi ile bakılmıştır. Analize ilişkin sonuçlar Tablo 3’de sunulmuştur.

Tablo 3. Deney Grubu ile Kontrol Grubu Öğrencilerinin DDSHTÖ’den Aldıkları Ön Test Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bağımsız Gruplar T-testi Sonuçları

Grup	n	$\bar{X}$	s	sd	t	p
Deney	33	2.52	.25	65	.172	.864*
Kontrol	34	2.53	.18			

Tablo 3 incelendiğinde deney ile kontrol grubu öğrencilerinin duygu ve düşüncelere saygı, hoşgörü ön test tutum puanları arasında anlamlı bir farkın olmadığı görülmektedir, $t(65)=.172$, $p>.05$. Bu bulgu duygu ve düşüncelere saygı, hoşgörü tutumları açısından araştırmanın başlangıcında grupların denk olduğunu göstermektedir.

3.2. Uygulama öncesi yapılan değerlendirme sonuçlarına göre deney grubu ile kontrol grubu öğrencilerinin bilimsellik değeri tutum puanlarının karşılaştırılmasına ilişkin bulgular

BTÖ ön test puanlarının dağılımının normal dağılım göstermemesine bağlı olarak deney grubu ile kontrol grubu öğrencilerinin tutum puanları arasında anlamlı bir farkın olup olmadığına Mann Whitney U testi ile bakılmıştır. Analize ilişkin sonuçlar Tablo 4’de görülmektedir.

Tablo 4. Deney Grubu ile Kontrol Grubu Öğrencilerinin BTÖ’den Aldıkları Ön Test Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Mann Whitney U Testi Sonuçları

Grup	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Deney Grubu	33	32.27	1065.00	504.00	.472*
Kontrol Grubu	34	35.68	1213.00		

* $p<.05$

Tablo 4’de deney ve kontrol grubu öğrencilerinin bilimsellik tutum puanları arasında anlamlı bir fark olmadığı bulunmuştur, $U=504.00$, $p>.05$. Bu bulgu araştırmının başlangıcında grupların bilimsellik tutumları açısından da denk olduğunu göstermektedir.

3.3. Uygulama sonrası yapılan değerlendirme sonuçlarına göre deney grubu ile kontrol grubu öğrencilerinin duygu ve düşüncelere saygı, hoşgörü değeri tutum puanlarının karşılaştırılmasına ilişkin bulgular

DDSHTÖ son test puanlarının karşılaştırılmasına ilişkin sonuçlar Tablo 5’de verilmektedir.

Tablo 5. Deney Grubu ile Kontrol Grubu Öğrencilerinin DDSHTÖ’den Aldıkları Son Test Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bağımsız Gruplar T-testi Sonuçları

Grup	n	$\bar{X}$	s	sd	t	p
Deney	33	2.68	.15	65	3.534	.001*
Kontrol	34	2.53	.19			

* $p<.05$

Tablo 5’de yer alan analiz sonuçları incelendiğinde deney ve kontrol grubu öğrencilerinin duygu ve düşüncelere saygı, hoşgörü tutum son test puanları arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir, $t(65)=3.534$, $p<.05$. Ayrıca deney grubu öğrencilerinin duygu ve düşüncelere

saygı, hoşgörü değerine yönelik tutumlarının ($\bar{X}$ =2.68), kontrol grubu öğrencilerine göre ($\bar{X}$ =2.53) daha olumlu olduğunu söylemek mümkündür.

3.4. Uygulama sonrası yapılan değerlendirme sonuçlarına göre deney grubu ile kontrol grubu öğrencilerinin bilimsellik değeri tutum puanlarının karşılaştırılmasına ilişkin bulgular

BTÖ son test puanlarının karşılaştırılmasına ilişkin sonuçlar Tablo 6'da verilmektedir.

Tablo 6. Deney Grubu ile Kontrol Grubu Öğrencilerinin BTÖ'den Aldıkları Son Test Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Mann Whitney U Testi Sonuçları

Grup	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Deney Grubu	33	44.80	1478.50	204.50	.000*
Kontrol Grubu	34	23.51	799.50		

*p<.05

Tablo 6'ya göre deney ve kontrol grubu öğrencilerinin bilimsellik tutum son test puanları arasında anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir, U=204.00, p<.05. Sıra ortalamaları dikkate alındığında farklılaşmanın deney grubu öğrencileri lehine olduğu ortaya çıkmaktadır. Bu sonuca dayalı olarak uygulama sonrası deney grubu öğrencilerinin bilimsellik tutumlarının kontrol grubu öğrencilerine göre daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır.

3.5. Uygulama öncesi ve uygulama sonrası yapılan değerlendirme sonuçlarına göre deney grubu ve kontrol grubu öğrencilerinin duygu ve düşüncelere saygı, hoşgörü değerine ilişkin tutum puanlarının karşılaştırılmasına ilişkin bulgular

Deney ve kontrol gruplarının DDSHTÖ ön test-son test puanlarının karşılaştırılmasına ilişkin sonuçlar Tablo 7'de sunulmuştur.

Tablo 7. Deney Grubu ve Kontrol Grubu Öğrencilerinin DDSHTÖ'den Aldıkları Ön Test-Son Test Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bağımlı Gruplar T-testi Sonuçları

Gruplar	Ölçüm (DDSHTÖ)	n	$\bar{X}$	s	sd	t	p
Deney	Ön Test	33	2.52	.25	32	4.862	.000*
	Son Test	33	2.68	.15			
Kontrol	Ön Test	34	2.53	.18	33	.107	.916*
	Son Test	34	2.53	.19			

*p<.05

Tablo 7 incelendiğinde deney grubu öğrencilerinin uygulama öncesi ve uygulama sonrası DDSHTÖ'den aldıkları puanlar arasındaki farkın anlamlı olduğu görülmektedir, t(32)=4.862, p<.05. Ortalama puanlar dikkate alındığında deney grubu öğrencilerinin uygulama sonrasında duygu ve düşüncelere saygı, hoşgörü değerine yönelik tutumlarında anlamlı bir artış olduğu bulunmuştur. Öğrencilerin uygulama öncesi duygu ve düşüncelere saygı, hoşgörü tutum uygulama öncesi puanlarının ortalaması $\bar{X}$ =2.52 iken, uygulama sonrasında $\bar{X}$ =2.68'e yükseldiği görülmektedir. Bununla birlikte kontrol grubu öğrencilerinin uygulama öncesi ve uygulama sonrası DDSHTÖ'den aldıkları puanlar arasında ise anlamlı bir farkın olmadığı görülmektedir, t(33)=.107, p>.05. Öğrencilerin uygulama öncesi duygu ve düşüncelere saygı, hoşgörü tutum puanlarının ortalaması $\bar{X}$ =2.53 iken, uygulama sonrasında bu değer değişmediği bulunmuştur. Bu bulgu kontrol grubuna yönelik değer öğretim sürecinde gerçekleştirilen uygulamaların duygu

ve düşüncelere saygı, hoşgörü değerlerine yönelik tutumların değişmesinde önemli bir etkiye sahip olmadığını ancak deney grubunda ise etkili olduğunu göstermektedir.

3.6. Uygulama öncesi ve uygulama sonrası yapılan değerlendirme sonuçlarına göre deney grubu ve kontrol grubu öğrencilerinin bilimsellik değerine ilişkin tutum puanlarının karşılaştırılmasına ilişkin bulgular

Deney ve Kontrol gruplarının BTÖ ön test-son test puanlarının karşılaştırılmasına ilişkin sonuçlar Tablo 8’de sunulmuştur.

Tablo 8. Deney Grubu ve Kontrol Grubu Öğrencilerinin BTÖ’den Aldıkları Ön Test-Son Test Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları

Gruplar	Sontest-Öntest	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	z	p
Deney	Negatif Sıra	3	3.00	9.00	4.51*	.000**
	Pozitif Sıra	26	16.38	426.00		
	Eşit	4	-	-		
Kontrol	Negatif Sıra	13	16.50	214.50	.263*	.793**
	Pozitif Sıra	15	12.77	191.50		
	Eşit	6	-	-		

*Negatif sıralar temeline dayalı

** p<.05

Tablo 8’de yer alan verilere göre deney grubu öğrencilerinin uygulama öncesi ve uygulama sonrası BTÖ’den aldıkları puanlar arasında anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir, z=4.51, p<.05. Fark puanlarının sıra ortalamaları ve toplamları dikkate alındığında ise, gözlenen bu farkın pozitif sıralar yani son test puanları lehine olduğu anlaşılmaktadır. Diğer taraftan kontrol grubu öğrencilerinin uygulama öncesi ve uygulama sonrası BTÖ’den aldıkları puanların arasında anlamlı bir fark olmadığı da tabloda görülmektedir, z=.263, p>.05. Buna göre, analiz sonuçlarına dayalı olarak, deney grubunda disiplinler arası değer öğretiminde uygulanan yaratıcı drama yönteminin öğrencilerin bilimsellik değerine yönelik tutumlarını geliştirmede önemli bir etkisinin olduğu, kontrol grubunda ise böyle bir etkinin oluşmadığı söylenebilir.

3.7. Disiplinler arası yaklaşımla yaratıcı drama yöntemi kullanılarak gerçekleştirilen değer eğitimine yönelik öğrenci görüşlerine ilişkin bulgular

Elde edilen veriler NVIVO 10.0 paket programı aracılığıyla içerik ve kelime bulutu analizlerine tabi tutulmuştur. Görüş alma formundan elde edilen verilerin analizine ilişkin sonuçlar aşağıdaki gibidir.

Tablo 9. Öğrencilerin “Sosyal Bilgiler ve Türkçe Derslerinin Yaratıcı Drama ile Gerçekleştirilmesi Hakkında Neler Düşünüyorsunuz?” Sorusuna Verdikleri Cevaplara İlişkin Analiz Sonuçları

Kategoriler	f	%
Dersler çok eğlenceli geçti	18	25,4
Derslerin bu şekilde işlenmesi çok güzeldi	10	14,1
Diğer derslerin de benzer şekilde geçmesini isterim	9	12,7
Derslerin drama ile işlenmesi beni mutlu etti	9	12,7
Yeni/çok şeyler öğrenmemi sağladı	9	12,7
Arkadaşlarımla ilişkilerimi geliştirdi	4	5,6
Derslerimde daha başarılı oldum	4	5,6

DK.13- “Sosyal bilgiler ve Türkçe dersinde eğlendik ve öğrendik. Bu 1. dönemde drama çok güzeldi. Drama da canlandırma yaptık, oyun oynadık. 1. dönem çok güzeldi. 1. dönem de çok mutlu oldum.”

DE.14- “Ö... öğretmenimle drama olursa çok güzel oluyor. Bence diğer dersleri de dramayla yapsak diye düşünüyorum. Eğlenceli bir drama oldu ama eğlence önemli değil bilgi önemlidir. Bilgi kazandık. Türkçe ve Sosyal bilgiler derslerindeki dramalarda zekâm gelişti.”

DK.28- “Ben dramada çok eğlendim. Normal derslerden daha iyiydi. Bütün derslerin öyle olmasını isterdim. Çok ama çok eğlendim, çok sevdim. Biz drama dersinde oyun oynadık, kimi zaman etkinlik yaptık, kimi zaman ise konuyu okuduk. Ben açıkçası çok eğlendim ve ben drama öğretmenimizi çok seviyorum. Dramadayken kendimi çok iyi hissediyordum. Çok eğlendim, çok zevk aldım. Güldüğümüz oldu, hep birlikte üzüldüğümüz de oldu. Oyunlar oynadık, birbirimize elektrikler ☺ çarptık yani çok çok güzel ve mutlu bir ders oldu.”

DK.23- “Daha eğlenceli geçiyor, dersleri daha iyi anlıyoruz. Keşke öbür dersler de böyle geçse ve bizim öğretmenimiz de dersleri böyle işlese daha iyi geçer sanırım. Sizi seviyorum öğretmenim. Lütfen 2. dönem de gelin.”

Bu alt probleme ilişkin olarak deney grubu öğrencilerine sorulan diğer bir soru da “Derslerin yaratıcı drama ile işlenmesi sana neler kazandırdı?” şeklinde olmuştur. Öğrencilerin bu soruya verdikleri cevaplara ilişkin analiz sonuçları Tablo 10’da yer almaktadır.

Tablo 10. Öğrencilerin “Derslerin Yaratıcı Drama ile İşlenmesi Sana Neler Kazandırdı?” Sorusuna Verdikleri Cevaplara İlişkin Analiz Sonuçları

Kategoriler	f	%
Arkadaşlık ilişkilerim gelişti	14	25,93
Çok mutlu olmamı sağladı	14	25,93
Yeni bilgiler kazandırdı	9	16,67
Dersi daha iyi anlamamı sağladı	5	9,26
Sevgi ve saygıyı öğrendim	4	7,41
Eğlenerek öğrenmeyi öğrendim	2	3,70
Zekâmı geliştirdi	2	3,70
Kendime güvenim arttı	2	3,70
İç dünyam gelişti	1	1,85
Sınavlarda başarılı olmama yardımcı oldu	1	1,85
Toplam	54	100,0

Tablo 10’da görüldüğü gibi öğrencilerin “Derslerin yaratıcı drama ile işlenmesi sana neler kazandırdı?” sorusuna verdikleri cevaplar analiz edildiğinde en fazla oranda (%25,93) bu dersin arkadaşlık ilişkilerini geliştirdiğine ve ders sürecinden çok mutlu olmalarını sağladığına vurgu yaptıkları görülmektedir. Ayrıca öğrenciler dersin kendilerine yeni bilgiler kazandırdığına (%16,67), dersi daha iyi anlamalarını sağladığına (%9,26), sevgi ve saygıyı öğrendiklerine (%7,41), eğlenerek öğrenmeyi öğrendiklerine (%3,70), zekâlarının geliştirdiğine (%3,70), kendilerine olan güvenlerinin arttığına (%3,70), iç dünyalarının geliştirdiğine (%1,85) ve dersin

yaratıcı drama ile işlenmesinin sınavlarda başarılı olmalarına yardımcı olduğuna (%1,85) yönelik ifadeler kullanmışlardır.

Öğrencilerin bu soruya verdikleri cevaplara ilişkin kelime bulutu analizi Şekil 2’de görülmektedir.

Şekil 2. Öğrencilerin “Derslerin yaratıcı drama ile işlenmesi sana neler kazandırdı?” sorusuna verdikleri cevaplara ilişkin kelime bulutu analizi

Şekil 2’ye göre öğrencilerin bu soruya verdikleri cevaplarda en sık kullandıkları kelimelerin, kelime bulutunun ortasında büyük puntolarla yazılmış olan “daha”, “iyi”, “güzel”, “öğrendim”, “arkadaşlarımla”, “drama”, “kazandırdı” ve “bilim” kelimeleri oldukları görülmektedir.

Bu bağlamda Sosyal Bilgiler ve Türkçe derslerinin yaratıcı drama ile işlenmesinin öğrenciler üzerinde gerek kişisel, gerek sosyal ve gerekse akademik anlamda olumlu etkilere neden olduğu söylenebilir. Öğrenciler kişisel gelişim anlamında iç dünyalarının geliştiğini, kendilerine olan güvenlerinin arttığını, zekâlarının geliştiğini ve mutlu olduklarını ifade ederlerken, sosyal gelişim anlamında sevgi ve saygıyı öğrendiklerini, grup çalışmalarının ve etkinliklerin arkadaşları ile olan ilişkilerini geliştirdiğini ifade etmişlerdir. Yine akademik anlamda ise, birçok yeni bilgi edindiklerini, dersi daha iyi anladıklarını, eğlenerek öğrenmeyi öğrendiklerini ve sınavlarda daha başarılı notlar aldıklarını belirtmişlerdir. Dolayısıyla öğrencilerin bu soruya verdikleri cevaplara bağlı olarak Sosyal Bilgiler ve Türkçe derslerinin yaratıcı drama ile işlenmesinin öğrencilere çok boyutlu kazanımlar sağladığı ve memnuniyeti arttırdığı söylenebilir.

Öğrencilerin görüşlerine ilişkin ifadelerden örnekler şu şekildedir.

DE.3- “Drama derslerinde ben sevgi ve saygıyı öğrendim. Çok mutlu oldum. Grup olmamız arkadaşlık ilişkilerimizi yükseltti. Sizin sayenizde dersleri çok iyi işledik. Çok kişiyle bazen kavga ettik ama siz bize kardeş gibi davranmayı öğrettiniz. Canım öğretmenim sizi çok seviyoruz.”

DK.24- “Çok eğlenerek bilgi edinmenin çok güzel olduğunu düşünüyorum. Ama bazen kızgınlık bazen sevinç oldu. Şimdi anlattığınız bütün bilgileri hatırlıyorum. Size çok teşekkür ederim.”

DE.14- "Daha çok arkadaşlığı... Sevgi ve saygılı oldum. Drama içimi rahatlattı. Buna göre arkadaşlık, yardım ve sevgi saygıyı çok ama çok önemsedim."

DE.7- "Drama dersleri bana eğlenerek öğrenmeyi kazandırdı ve arkadaşlarımla iyi geçinmemi sağladı ve çok eğlendik. Bazen arkadaşlarımızla iyi geçinemediğimiz de oldu ama yine de barışıp yine oynadık."

DE.8- "Drama ile ders işlememiz bize çok şey kazandırdı. Örnek olarak en çok da arkadaşlık... Eskiden biz kız ile erkek el ele tutuşmuyorduk. Sizin sayenizde birçok şey öğrendik. Bilim, bilim insanları vb. şeyler öğrendik. Tabi ki bir sürü oyun oynadık. Artık daha çok şey öğrendiğimiz için 2. döneme hepsini anlayacağız. Bu öğrendiklerim sayesinde kendimin 2. dönem Sosyal ve Türkçe sınavlarında daha yüksek notlar alacağıma inanıyorum. Bu sizin bize Sosyal ve Türkçe derslerinde öğrettikleriniz sayesinde olacak. Size çok çok çok çok teşekkür ederim. Güle güle. İnşallah 2. dönem de sizinle drama dersleri işleriz."

4. Tartışma ve Sonuç

İlkokul dördüncü sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarında yer alan duygu ve düşüncelere saygı, hoşgörü ve bilimsellik değerlerinin disiplinler arası yaklaşımla öğretiminde yaratıcı drama yönteminin etkisini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bu çalışma sonucunda uygulama öncesinde deney ile kontrol grubu öğrencilerinin duygu ve düşüncelere saygı, hoşgörü tutum puanları arasında anlamlı bir fark olmadığı bulunmuştur, $t(65)=.172, p>.05$. Yine uygulama öncesi gruplar arasında bilimsellik tutum puanları arasında da anlamlı bir fark olmadığı bulunmuştur, $U=504.00, p>.05$. Bu bulgu neticesinde araştırmanın başlangıcında bu değerlere yönelik tutumlar açısından grupların denk olduğu söylenebilir. Araştırmanın başlangıcında deney ve kontrol grupları açısından farklılık olmaması ve bu bağlamda benzer şartların oluşmuş olması grupların denkliği ve araştırmanın uygulanması açısından olumlu görülmüştür.

Uygulama sonrası sonuçlar değerlendirildiğinde ise deney grubu ile kontrol grubu öğrencilerinin duygu ve düşüncelere saygı, hoşgörü tutum puanları arasında deney grubu lehine ($t(65)=3.534, p<.05$), bilimsellik tutum puanları arasında da yine deney grubu lehine ($U=204.00, p<.05$.) anlamlı bir farkın olduğu tespit edilmiştir. Bu bulguya dayalı olarak uygulama sonrası deney grubu öğrencilerinin kontrol grubu öğrencilerine göre her iki değere yönelik tutumlarının da daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Dolayısıyla disiplinler arası değer öğretiminde yaratıcı drama yönteminin, duygu ve düşüncelere saygı, hoşgörü ve bilimsellik değerlerine yönelik tutumları arttırmada etkili olduğu ifade edilebilir. Bir başka ifadeyle deney grubunda gerçekleştirilen uygulamaların, kontrol grubunda gerçekleştirilen uygulamalara göre belirtilen değerlere yönelik tutumları geliştirmede daha etkili olduğu söylenebilir.

Araştırmanın diğer bir bulgusu incelendiğinde deney grubu öğrencilerinin uygulama öncesi ve uygulama sonrası DDSHTÖ'den aldıkları puanların arasındaki farkın son test lehine anlamlı olduğu tespit edilmiştir, $t(32)=4.862, p<.05$. Kontrol grubu öğrencilerinin uygulama öncesi ve uygulama sonrası DDSHTÖ'den aldıkları puanlar arasında ise anlamlı bir farkın olmadığı sonucuna ulaşılmıştır, $t(33)=.107, p>.05$. Bu bulgu çalışma sürecinde deney grubunda gerçekleştirilen uygulamaların duygu ve düşüncelere saygı, hoşgörü değerine yönelik tutumların artmasında önemli bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir. Buna göre analiz sonuçlarına dayalı olarak, disiplinler arası değer öğretiminde uygulanan yaratıcı drama yönteminin öğrencilerin

duygu ve düşüncelere saygı, hoşgörü değerlerine yönelik tutumlarını geliştirmede etkili olduğu söylenebilir. Araştırmada bu analiz sonucunda elde edilen bulgu, literatürde bulunan pek çok araştırma sonucuyla benzerlik göstermektedir. Erdem-Zengin (2014) ilkököl 4. sınıf öğrencilerinin katılımıyla yaptığı tez çalışmasında, yaratıcı drama yönteminin kullanıldığı deney grubu öğrencilerinin, duygu ve düşüncelere saygı, hoşgörü değerlerine yönelik eğilimlerinin geleneksel değer öğretim yöntemlerinin kullanıldığı kontrol grubu öğrencilerine göre daha fazla olduğu ve yaratıcı drama yönteminin değer öğretiminde başarılı bir yöntem olduğu sonucuna ulaşmıştır. Gervais (2006) de yaptığı araştırma sonucunda benzer şekilde süreçsel drama yönteminin gençlerin ahlaki değerlerini ortaya çıkarmada etkili bir yöntem olduğunu belirlemiştir. Bu çalışmada olduğu gibi Bouchard da (2010) çalışmasında drama ve yazma yöntemlerini kullanarak öğrencilerin ahlaki değerlerini geliştirmeyi amaçlamış ve çalışma sonucunda kullandığı yöntemlerin ahlaki değerleri kazandırmada etkili olduğunu tespit etmiştir. Bu konuda yapılan bir başka araştırmada Eren (2005) ilköğretim öğrencilerine yaratıcı drama yöntemini kullanarak insani değerler eğitimi yapmayı amaçlamıştır. Araştırmacı uygulamaları sonunda yaratıcı drama yönteminin değer öğretiminde etkili bir yöntem olduğu ve öğrencilerin çoğu tarafından diğer etkinliklere göre daha fazla tercih edildiği bulgusuna ulaşmıştır. Çengelci de (2010) bu konuda yaptığı araştırma sonucunda Sosyal Bilgiler derslerinde değerler öğretiminde öğrencilerin en fazla ilgi gösterdikleri etkinliklerin drama etkinlikleri olduğunu ifade etmiştir.

Araştırmanın uygulamalarında izlenen disiplinler arası yaklaşımla değer öğretimine benzer bir çalışmada ise Demirhan-İşcan (2007), Türkçe, Sosyal Bilgiler ve Fen Teknoloji derslerinin bütünleştirildiği bir programın öğrencilerin hem akademik başarılarını hem de değer kazanımlarını arttırdığı yönünde sonuçlar elde etmiştir. Değer öğretimine yönelik öğretmen görüşlerini belirlemeyi amaçlayan Kurtdebe-Fidan'ın (2013) çalışmasının sonucunda da öğretmenlere göre Sosyal Bilgiler dersinde dersler arası ilişkilendirmelerle değerler eğitiminin daha etkili hale geldiği, özellikle Türkçe dersiyle olan ilişkilendirmelerin etkisinin daha fazla olduğu sonucuna ulaşmıştır. Türkçe derslerinin değer öğretiminde kullanılmasının etkililiğini araştıran (Bal-İncebacak ve Kemiksiz, 2015; Belet ve Deveci, 2008; Bulut, 2014; Çapoğlu ve Okur, 2015; Kaygana, Yapıcı ve Aytan, 2013; Kolaç, 2010; Özbay ve Karakuş-Tayşi, 2001; Şen, 2007; Tekşan, 2012) pek çok araştırmacı da, Türkçe dersinin değer öğretiminde etkili olduğuna işaret eden sonuçlar ortaya koymuşlardır. Bu bağlamda araştırmanın ilgili sonucu bu araştırmaların sonuçları ile örtüşmektedir.

Yine deney grubu öğrencilerinin uygulama öncesi ve uygulama sonrası BTÖ'den aldıkları puanlar arasında uygulama sonrası puanlar lehine anlamlı bir farkın olduğu tespit edilmiştir, $z=4.51$, $p<.05$. Kontrol grubu öğrencilerinin uygulama öncesi ve uygulama sonrası BTÖ'den aldıkları puanların arasında ise anlamlı bir fark olmadığı da bir başka sonuç olarak tespit edilmiştir, $z=.263$, $p>.05$. Analiz sonuçlarına dayalı olarak, kontrol grubunda uygulanan değer öğretimin sürecinin öğrencilerin bilimsellik değerine yönelik tutumlarını geliştirmede anlamlı düzeyde etkili olmadığı söylenebilir. Bu veriler doğrultusunda bilimsellik tutumlarını arttırmaya yönelik deney grubunda uygulanan öğretim etkinliklerinin, kontrol grubunda uygulanan geleneksel değer öğretim etkinliklerine göre daha etkili olduğu ifade edilebilir. Literatürde de bilimsellik değerine yönelik benzer karakter eğitimi ya da değer eğitimi uygulamaların bilimsellik değerinin gelişmesine katkı sağladığı gösteren ve bu anlamda araştırmanın ilgili bulgusu ile örtüşen çalışmalar mevcuttur. Bu çalışmalardan Katılmış vd.'nin (2010) yaptıkları araştırmada Sosyal Bilgiler dersi kazanımlarıyla bütünleştirilmiş bilimsellik odaklı bir karakter eğitimi programı sınanmış ve programın öğrencilerin bilimsellik değerini edinmelerine olumlu etki ettiği sonucuna ulaşmıştır. Başka bir

araştırmada Mindivanlı, Küçük ve Aktaş (2012) Türkçe dersinde kullanılan bazı atasözleri ve deyimlerin bilimsellik değerini öğütlediğini bu anlamda değer öğretiminde etkili olduğunu tespit etmişlerdir. Dördüncü sınıf öğretmenlerinin değerlerin kazandırılması sürecine yönelik görüşlerini araştıran Sağlam ve Genç de (2015) bilimsellik değerinin öğrencilerin sosyal yaşantılarında en az kullandıkları değerlerden biri olduğu, bu yüzden de özellikle bilimsellik değeri için yapılandırmacı yaklaşıma ve öğrenci merkezli eğitime uygun etkinliklerin planlanması gerektiği sonucuna ulaşmışlardır. Bu araştırmaların ortaya koydukları sonuçlar araştırmannın bulgusu ile paralellik göstermektedir.

Değerler eğitiminden söz ederken, belli bir içeriğin ya da bilginin aktarıldığı bir öğretim sürecinden farklı olarak duyuşsal öğrenmelerin kontrol edilebildiği bir duygu eğitiminden bahsetmek gerekmektedir. Bu bağlamda değerler eğitimi, tek bir doğru bilginin olmadığı, bilgiyi etkileyen birçok etmenin bulunduğu, sebep sonuç ilişkilerinin ön plana çıktığı, koşullara göre farklı standartları içeren bilgilerin kazanıldığı ve özellikle öğrenilenlerin çok kısa sürede hayatın her aşamasında kullanıldığı bir duyuşsal öğrenmeyi öğrenme ortamı düzenlenerek verimli hale getirilebilmektedir. Bu bağlamda kontrol grubunda gerçekleştirilen etkinliklerin yeterince duyuşsal öğrenmeleri hedeflememesinden dolayı değerlerin tutuma dönüşmemiş olabileceğine bağlı olarak böyle bir sonucun ortaya çıkmış olabileceği ifade edilebilir. Alanyazında yer alan benzer araştırmalar incelendiğinde Mindivanlı ve Aktaş'ın (2011) yaptıkları çalışmada Sosyal Bilgiler öğretim programında kazandırılması amaçlanan değerlerin, ders kitaplarında her zaman etkili şekilde yer almadığı, değerlerin kazandırılmasına ilişkin örnek metin ve etkinlikleri öğrenme alanının tamamına yaymak yerine sadece son kısımdaki okuma parçası ile verilmeye çalışılmasının değerlerin kazandırılmasına yönelik etkili öğretim amacını tam olarak gerçekleştirmediği sonucuna ulaştıkları görülmüştür. Yine bu konuda Uygun (2013) araştırmasında değerler eğitiminin sadece öğrenme alanlarının içerisine serpiştirilmesinin ve bunun örtük programa bırakılmasının değerlerin eğitim ve öğretiminin ihmeline neden olabileceğini belirtmiştir.

Yaratıcı drama yöntemi kullanılarak gerçekleştirilen değer eğitimine yönelik öğrenci görüşleri değerlendirildiğinde, öğrencilerin Sosyal Bilgiler ve Türkçe derslerinin yaratıcı drama ile gerçekleştirilmesinden olumlu yönde etkilendikleri, akademik başarılarına katkı sağladıkları, süreçte eğlenerek öğrendikleri ve diğer dersleri de benzer şekilde işlemek istedikleri sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç da uygulanan yöntemin, deney grubu öğrencilerini pozitif yönde etkilediğini göstermektedir. Sonuç olarak öğrencilerin bu soruya verdikleri cevaplara göre Sosyal Bilgiler ve Türkçe derslerinin yaratıcı drama ile gerçekleştirilmesinin öğrenci memnuniyeti açısından etkili ve başarılı olduğu söylenebilir.

Deney grubu öğrencilerinin derslerin yaratıcı drama ile işlenmesinin kendilerine neler kazandırdığına yönelik görüşlerinde en fazla oranda (%25,93) bu dersin arkadaşlık ilişkilerini geliştirdiğine ve ders sürecinden çok mutlu olmalarını sağladığına vurgu yaptıkları tespit edilmiştir. Ayrıca öğrencilerin derslerin yaratıcı drama ile işlenmesinin kendilerine birçok yeni bilgi kazandırdığına (%16,67), dersi daha iyi anlamalarını sağladığına (%9,26), sevgi ve saygıyı öğrendiklerine (%7,41), eğlenerek öğrenmeyi öğrendiklerine (%3,70), zekâlarının geliştirdiğine (%3,70), kendilerine olan güvenlerinin arttığına (%3,70), İç dünyalarının geliştirdiğine (%1,85) ve sınavlarda başarılı olmalarına (%1,85) katkı sağladığına yönelik ifadeler kullandıkları görülmüştür. Sosyal Bilgiler ve Türkçe derslerinin yaratıcı drama ile işlenmesinin öğrenciler

üzerinde gerek kişisel, gerek sosyal ve gerekse akademik anlamda olumlu etkilere neden olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda şu öneriler sunulmuştur:

1. Sınıf öğretmenleri “Duygu ve düşüncelere saygı, hoşgörü” ve “Bilimsellik” değerlerinin öğretiminde verimliliği sağlamak için disiplinler arası yaklaşımla yaratıcı drama yöntemini kullanabilirler.
2. Çalışmada öğrenci görüşlerinden elde edilen; derslerin yaratıcı drama ile işlenmesinin öğrencilerin arkadaşlık ilişkilerini geliştirdiğine ve öğrencilerin kendilerine olan güvenlerini arttırdığına yönelik sonuçlardan hareketle, bu becerilerin ilköğretim öğrencilerine kazandırılmasında da benzer bir programın uygulanması önerilebilir.
3. Öğretmenler değer öğretiminde yaratıcı dramayı kullanmaya yönelik bilgi, beceri ve deneyim edinmeleri konusunda desteklenmelidir.

Kaynaklar

- Arslan, A. (2012). *Felsefeye giriş*. Ankara: Adres.
- Aydın, M. Z., & Akyol-Gürler, Ş. (2012). *Okulda değerler eğitimi yöntemler etkinlikler kaynaklar*. Ankara: Nobel.
- Aykaç, M. (2014). The values adopted by individuals receiving different levels of creative drama education. *International Journal of Academic Research*, 6(1), 240-252.
- Aykaç, M., & Adıgüzel, Ö. (2011). Sosyal bilgiler dersinde yaratıcı dramanın yöntem olarak kullanılmasının öğrenci başarısına etkisi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 19(1), 297-314.
- Bal-İncebacak, B., & Kemiksiz, Ö. (2015). Türkçe derslerindeki etkinliklerde atasözleriyle değerler eğitimi. *II. Uluslararası Katılımlı Değerler Eğitimi Kongresi*. Kırıkkale: Kırıkkale Üniversitesi.
- Belet, D., & Deveci, H. (2008). Türkçe ders kitaplarının değerler bakımından incelenmesi. *VII. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu*. Çanakkale: Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi, 2-4 Mayıs 2008.
- Bolay, S. H. (2007). Değerlerimiz ve günlük hayat. *Değerler Eğitimi Merkezi Dergisi*, 1(1), 12-19. http://www.dem.org.tr/dem_dergi/1/dem1mak3.pdf sayfasından erişilmiştir.
- Bouchard, N. (2010). A narrative approach to moral experience using dramatic play and writing. *Journal of Moral Education*, 31(4), 407-422.
- Bulut, M. (2014). Türkçe eğitiminde dil ve kültürel değerlerin kazanılmasında Karagöz/Gölge oyununun işlevsel kullanımı üzerine bir değerlendirme. *International Journal of Languages' Education and Teaching*, 2(3), 88-100.
- Christensen, L. B., Johnson, R. B., & Turner, L. A. (2015). *Araştırma yöntemleri*. (A. Aypay, Çev.), Ankara: Anı.
- Creswell, J. W. (2009). *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches*. London: Sage Publications.

- Creswell, J. W., & Plano Clark, V. L. (2015). *Karma yöntem araştırmaları: Tasarımı ve yürütülmesi*. (Y. Dede, & S. B. Demir, Çev.), Ankara: Anı.
- Çapoğlu, E., & Okur, A. (2015). Ortaokul 8. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki şiirlerde yer alan değerler. *Sakarya University Journal of Education*, 5(3), 90-104.
- Çengelci, T. (2010). *İlköğretim beşinci sınıf sosyal bilgiler dersinde değerler eğitiminin gerçekleştirilmesine ilişkin bir durum alışması*. Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Demirhan-İşcan, C. (2007). *İlköğretim düzeyinde değerler eğitimi programının etkililiği*. Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Doğanay, A., & Sarı, M. (2004). İlköğretim ikinci kademe öğrencilerine temel demokratik değerlerin kazandırılma düzeyi ve bu değerlerin kazandırılması sürecinde açık ve örtük programın etkilerinin karşılaştırılması. *Kuram ve Uygumada Eğitim Yönetimi*, 10(39), 356-383.
- Erdem-Zengin, E. (2014). *Yöntem olarak yaratıcı drama kullanımının ilkokul 4. sınıf sosyal bilgiler öğretim programındaki değerlere etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Niğde.
- Eren, Y. Z. (2005). Yaratıcı drama ile insani değerler (ahlak) eğitimi. *Eğitimde İyi Örnekler Konferansı*. İstanbul: Eğitim Reformu Girişimi-Sabancı Üniversitesi.
- Esmer, B., elik, Ö., & Yılmaz, E. (15-16 Mayıs 2014). Sınıf öğretmeni adaylarının değer öğretimine yönelik algıları. *Öğretmen Yetiştirme Politika ve Sorunları Uluslararası Sempozyumu IV-ISPITE2014*, 16-18.
- Gervais, M. (2006). Exploring moral values with young adolescents through process drama. *International Journal of Education & The Arts*, 7(2), 1-34.
- Halstead, M. J., & Taylor, M. J. (2000). Learning and teaching about values: A review of recent research. *Cambridge Journal of Education*, 30(2), 169-202.
- Jarolimek, J. (1990). *Social studies in elementary education*. NewYork: Macmillan Library.
- Katılmış, A., Ekşi, H., & Öztürk, C. (2010). Sosyal Bilgiler dersi kazanımlarıyla bütünleştirilmiş bilimsellik odaklı karakter eğitimi programının etkililiği. *Sosyal Bilgiler Eğitimi Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 50-87.
- Kaygana, M., Yapıcı, ř., & Aytan, T. (2013). Türkçe ders kitaplarında değer eğitimi. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 6(7), 657-669.
- Killeavy, M. (2005). The Irish context. J. Stephenson, L. Ling, E. Burman, & M. Cooper (Ed.), *Values in education* içinde (pp. 61-94). New York: Taylor & Francis e-Library.
- Kolaç, E. (2010). Hacı Bektaş Velî Mevlana ve Yunus felsefesiyle Türkçe derslerinde değerler ve hoşgörü eğitimi. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, (55), 193-208.
- Kurtdede-Fidan, N. (2013). Sosyal bilgiler dersinde değerler eğitimi: Nitel bir araştırma. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 6(3), 361-388.
- Lickona, T. (1992). *Educating for character: How our schools can teach respect and responsibility*. New York: Bantam.

- Meydan, A., & Bahçe, A. (2010). Hayat Bilgisi öğretiminde değerlerin kazandırılma düzeylerinin öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(1), 20-37.
- Mindivanlı, E., & Aktaş, E. (2011). Sosyal bilgiler 6. sınıf müfredatında yer alan milli ve evrensel değerler. *Bayburt Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(11), 72-77.
- Mindivanlı, E., Küçük, B., & Aktaş, E. (2012). Sosyal Bilgiler dersinde değerlerin aktarımında atasözleri ve deyimlerin kullanımı. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 1(3), 93-101.
- Önder, A. (2001). *Yaşayarak öğrenme için eğitici drama: Kuramsal temellerle uygulama teknikleri ve örnekleri*. İstanbul: Epsilon.
- Özbay, M., & Karakuş-Tayşi, E. (2001). Dede Korkut hikâyeleri'nin Türkçe öğretimi ve değer aktarımı açısından önemi. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 1(1), 21-31.
- Ryan, K., & Bohlin, K. (1999). *Building character in schools: Practical ways to bring moral instruction to life*. San Francisco: Jossey-Bass Inc.
- Sağlam, E., & Genç, S. Z. (2015). İlkokul 4. sınıf sosyal bilgiler programındaki değerlerin kazandırılması sürecinde karşılaşılan güçlüklerin değerlendirilmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 4(2), 106-118.
- Schwartz, S. H. (2012). An overview of the Schwartz theory of basic values. *Online Readings in Psychology and Culture*, 2(1), <http://dx.doi.org/10.9707/2307-0919.1116>.
- Stephenson, J. (2005). A perspective from England. J. Stephenson, L. Ling, E. Burman, & M. Cooper (Ed.), *Values in education* içinde (pp. 131-155). London and New York: Routledge.
- Şen, Ü. (2007). *Milli Eğitim Bakanlığının 2005 yılında tavsiye ettiği 100 temel eser yoluyla Türkçe eğitiminde değer öğretimi üzerine bir araştırma*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Taşpınar, M. (2009). Eğitimde örtük program ve değerler eğitimi. *I. Ulusal İyilik Sempozyumu*, 25-30.
- Tekşan, K. (2012). Türkçe dersi değerler eğitiminde Kutadgu Bilig'in kullanılması. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(3), 1-17.
- Uygun, S. (2013). Değerler eğitimi program tasarılarının değerlendirilmesi (Antalya örneği). *Mediterranean Journal of Humanities*, 3(2), 263-277.
- Watson, M. (2012). The child development project: Building character by building community. *Action in Teacher Education*, 20(4), 59-69.

Extended Summary

1. Introduction

In this study, the effect of the application of creative drama method in values teaching through interdisciplinary approach on students' values, namely "respect, tolerance for emotions and opinions" and "scientificity" was determined.

Based on this purpose, this study seeks to find answers to the the following questions.

1. According to the evaluation results made before the application, is there a meaningful difference between the experimental group and the control group students' attitude scores regarding respect for emotions and thoughts and tolerance?
2. According to the evaluation results made before the application, is there a meaningful difference between the experimental group and the control group students' attitude scores for scientific values?
3. According to the evaluation results made after the application, is there a meaningful difference between the experimental group and the control group students' attitude scores regarding respect for emotions and thoughts and tolerance?
4. According to the evaluation results made after the application, is there a meaningful difference between the experimental group and the control group students' attitude scores for scientific values?
5. According to the results of evaluation before and after the application, is there a meaningful difference between the attitude scores of the experimental group and the control group regarding respect for emotions and thoughts, and tolerance values?
6. According to the results of evaluation before and after the application, is there a meaningful difference between the attitude scores of the experimental group and the control group regarding respect for scientific values?
7. What are the opinions of students about value education by using creative drama method through interdisciplinary approach?

2. Method

The study was conducted by using convergent parallel design, one of the mixed method research designs, in which both quantitative and qualitative methods are applied together. In this context, the first dimension of the research, quantitative dimension was modelled in pre-test post-test control grouped experimental design. On the other hand, for the qualitative dimension of the study, the researcher's observations and qualitative interview method were applied, both of which supported the quantitative dimension and provided investigating in more detailed way.

The participants of the study consisted of 4th grade students studying at a public school in the district of Akyurt, one of the central districts of Ankara on the fall semester of 2013-2014 education year and the classroom teacher of the experimental group. Besides, for the qualitative data of the study, interviews were conducted with the selected students, determined by applying systematic sampling method, among 33 students from the experimental group and 34 students from the control group. Quantitative and qualitative data collection instruments were applied together simultaneously.

Within this framework, a great deal of scales and forms were developed and applied by the researcher in this study such as "Attitudes Towards Respect, Tolerance for Emotions and Opinions

Scale” in order to determine students’ attitudes towards the value of “Respect, Tolerance for Emotions and Opinions”, “Attitudes Towards Scientificity Scale”, so as to determine students’ attitudes towards the value of “Scientificity”, and “Opinion Identification Forms” to determine students’ opinions regarding the process. In the analysis of the quantitative data, dependent samples t-test, independent samples t-test, Mann Whitney U test and Wilcoxon Signed Rank test were applied. In the analysis of the qualitative data, content analysis approach was utilized.

3. Findings, Discussion and Results

As a result of this study, it was determined that the scores regarding the attitudes towards the aforementioned values of students, taking place in the experimental group, who were applied creative drama method in values teaching through interdisciplinary approach, demonstrated a significant increase. Furthermore, a significant difference was identified between the students’ pre-test and post-test attitude scores of the scales, namely Attitudes towards Respect, Tolerance for Emotions and Opinions Scale and Attitudes towards Scientificity Scale whereas the pre-test and post-test attitude scores of the students’ from the control group did not differ significantly. Therefore, it was concluded that the application of creative drama method in values teaching through interdisciplinary approach was considerably efficient in developing the values of students, it concretized the learning process, created an enjoyable learning environment that made students elated and also it contributed to solve some specific problems encountered in values teaching.

Araştırma makalesi: Çelik, Ö. ve Buluç, B. (2018). Disiplinler arası yaklaşımla değer öğretiminde yaratıcı drama yönteminin kullanılması. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 20(1), 67-88.